5 A 74/2000-37

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce **J. P.,** zastoupeného advokátem Mgr. Josefem Blažkem, se sídlem Žižkovo nám. 2, Bruntál, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště regionálního oddělení odboru sociální politiky 214/7 v Ostravě ze dne 16. 12. 1999, č. j. 214/7-SSP-31/1842-1844/99/B.

takto:

I. Žaloba **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou ze dne 2. 2. 2000 napadl žalobce rozhodnutí žalovaného správního orgánu ze dne 16. 12. 1999. Tímto rozhodnutím bylo podle ustanovení § 59 odst. 1, zákona č. 71/1967 Sb. zamítnuto žalobcovo odvolání a potvrzena rozhodnutí Okresního úřadu v Bruntálu,

referátu státní sociální podpory ze dne 25. 10. 1999, kterými byla žalobci dle ust. § 62 zákona č. 117/1995 Sb. uložena povinnost vrátit přeplatek sociálního příspěvku k vyrovnání zvýšení cen tepelné energie, a to za období ode dne 1. 1. 1999 do 31. 3. 1999 ve výši 348 Kč, ode dne 1. 4. 1999 do 30. 6. 1999 ve výši 363 Kč a od 1. 7. 1999 do 31. 8. 1999 ve výši 80 Kč. Oba správní orgány vycházely ze skutečnosti, že v době od 1. 1. do 31. 3. 1999 byla žalobci dávka přiznána a vyplácena ve výši 166 Kč měsíčně, ačkoliv nárok činil pouze 50 Kč měsíčně, dále v období od 1. 4. do 30. 6. 1999 byla dávka přiznána a vyplácena ve výši 171 Kč měsíčně, ačkoliv nárok činil pouze 50 Kč měsíčně a dále v období od 1. 7. do 31. 8. 1999 byla dávka přiznána a vyplácena ve výši 90 Kč měsíčně, ačkoliv nárok činil pouze 50 Kč měsíčně. Přeplatky na dávkách vznikly z toho důvodu, že žalobce v dokladech o výši příjmu za čtvrté čtvrtletí 1998 a první a druhé čtvrtletí 1999 neuváděl příjmy z podnikání. Žalobce ukončil samostatnou výdělečnou činnost ke dni 31. 3. 1999, tuto skutečnost pak nahlásil opožděně Živnostenskému úřadu v Bruntálu dne 11. 10. 1999. Svoje rozhodnutí opřely oba správní orgány o ustanovení § 5 odst. 5, písm. a) zákona č. 117/1995 Sb. Podle tohoto ustanovení, je-li rozhodným obdobím, za které se zjišťuje rozhodný příjem, kalendářní čtvrtletí a v tomto rozhodném období osoba podle svého prohlášení vykonávala činnost, z níž má příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, započítává se jako příjem do rozhodného příjmu buď částka odpovídající měsíčnímu průměru stanovenému z příjmu z uvedené činnost za kalendářní rok, byla-li v něm taková činnost vykonávána, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. 4. do 31. 3. následujícího kalendářního roku, na které se dávka přiznává, anebo nejméně částka odpovídající životnímu minimu osoby za měsíc. U žalobce částka životního minima na měsíc činí 3430 Kč, do příjmu v rozhodném období se tak zahrne částka 10 290 Kč. Po započtení uvedeného příjmu do čtvrtletních příjmů rodiny pak za jednotlivá období vznikly přeplatky předepsané k úhradě. V podané žalobě žalobce nezpochybňoval skutkový stav zjištěný oběma správními orgány ani výběr a výklad použité právní normy. Namítal však, že ustanovení § 5 odst. 5, písm. a) zákona č. 117/1995 Sb. je v rozporu s čl. 1 a s čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Porušení principu rovnosti upraveného v čl. 1 Listiny spatřoval žalobce v tom, že u všech ostatních kategorií osob, tj. osob pobírajících příjmy ze závislé činnosti, žáků, učňů, studentů, důchodců i osob samostatně výdělečně činných s příjmy nad životním minimem se při rozhodování o sociálních dávkách vychází z jejich skutečných příjmů nebo ze skutečnosti, že tohoto příjmu nedosahují svým zaviněním. Jedině osoby samostatně výdělečně činné s příjmy ze soukromého podnikání pod hranicí životního minima jsou výjimkou v tom směru, že se u nich nevychází ze skutečného reálného příjmu, ale je naopak vytvářena určitá fikce skutečnosti zohledněním neexistujícího uměle předpokládaného příjmu. Žalobce tak má zato, že u něj došlo také k diskriminaci z důvodu sociálního původu nebo jiného postavení podle čl. 3 odst. 1 Listiny. Navrhl proto zrušení rozhodnutí správních orgánů obou stupňů a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních bodů a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Žalobce nezpochybňoval skutkový stav zjištěný správními orgány obou stupňů a soud z něho proto bez dalšího vycházel. Rovněž tak nebyl zpochybňován výběr ustanovení právní normy, dle níž správní orgány obou stupňů postupovaly, tj. ustanovení § 62 zákona č. 117/1995 Sb. v návaznosti na ustanovení § 5 odst. 5, písm. a) citovaného zákona. Žalobním bodem byl pouze tvrzený rozpor posledně citovaného ustanovení s Listinou základních práv a svobod. Byť žalobce nespojil svoji žalobu s návrhem na přerušení řízení dle ustanovení § 48 odst. 1, písm. a) s. ř. s. a předložení věci Ústavnímu soudu ČR, zabýval se soud touto otázkou z úřední povinnosti s použitím čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky. K namítanému rozporu ustanovení § 5 odst. 5, písm. a) zákona čl. 117/1995 Sb. s čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod pak uvádí soud následující: Ústavní soud ČR v řadě svých

rozhodnutí (např. nálezy ve věcech vedených pod sp. zn. Pl. ÚS 16/93, Pl. ÚS 36/1993, Pl. ÚS 5/95, Pl. ÚS 33/96 a naposledy přímo k otázce sociálního zabezpečení Pl. ÚS 15/02), vyložil obsah ústavního principu rovnosti. Ztotožnil se v nich s chápáním rovnosti, jak ji vyjádřil Ústavní soud ČSFR ve svém nálezu z 8. 10. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 22/92. Ústavní soud ČSFR v něm pojal rovnost jako kategorii relativní, jež vyžaduje odstranění neodůvodněných rozdílů. Zásadě rovnosti v právech je třeba rozumět tak, že právní rozlišování v přístupu k určitým právům nesmí být projevem libovůle, neplyne z ní však závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoliv právo. Tento závěr vyplývá i z úpravy čl. 1 – 4 zařazených pod obecná ustanovení Listiny. Čl. 1 Listiny, jehož porušení je výslovně namítáno, nelze vykládat izolovaně od dalších obecných ustanovení čl. 2 – 4 Listiny, ale je naopak nutno pojmout je jako jediný celek. Z úpravy těchto obecných ustanovení je zřejmé, že základní chráněné hodnoty vyjmenované v čl. 3 Listiny nekoncipoval ústavodárce jako absolutní. Z uvedeného vyplývá, že zákonná úprava, jež zvýhodňuje či znevýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob oproti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Zákonodárce má určitý prostor k úvaze, zda takové odlišné zacházení zakotví. Musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující či znevýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech a aby i mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení existoval vztah přiměřenosti (viz. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech Abdulazíz, Cabales a Balkandali z roku 1985). V daném případě má soud zato, že k neodůvodněným rozdílům v právní úpravě mezi skupinou osob samostatně výdělečně činných a ostatními skupinami účastníků řízení o dávku státní sociální podpory nedošlo. Již v důvodové zprávě k zákonu č. 117/1995 Sb. je uvedeno, že nová koncepce dávek státní sociální podpory předpokládá, že rodiny a občané si budou zabezpečovat co nejširší okruh potřeb vlastními silami, tj. především pracovním příjmem a z něho odvozenými dávkami. Stát svou podporou a pomocí bude zasahovat pouze tam, kde ze subjektivních nebo objektivních důvodů nestačí občan nebo rodina zabezpečit své potřeby vlastními silami na společensky přijatelné úrovni, a tam, kde má stát zájem člověka a rodinu stimulovat, podpořit popř. chránit. K § 5 zákona č. 117/1995 Sb., pak důvodová zpráva výslovně uvádí, že u osob samostatně výdělečně činných je nutné stanovení rozhodného příjmu odchylným způsobem, a to pro častou značnou nepravidelnost příjmů těchto osob. V souvislosti s výše uvedeným lze dovodit, že společensky žádoucí u osob samostatně výdělečně činných je pouze takové podnikání, z něhož plynou příjmy k zabezpečení občana a jeho rodiny. Pro případ nedosažení těchto příjmů je stanovená fikce uvedená v § 5 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb. U osob v zaměstnaneckém poměru je požadavek odpovídajícího příjmu řešen zakotvením ustanovení o minimální mzdě. Vzhledem k charakteru samostatné výdělečné činnosti však obdobná úprava u osob samostatně výdělečně činných není možná. Jen pro úplnost k věci soud uvádí, že k nerovnosti uvnitř skupiny osob samostatně výdělečně činných nedochází, neboť výchozí podmínky jsou definovány jednotně. Uvedená právní úprava dle názoru soudu neporušuje čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod, neboť je založena na objektivních a rozumných důvodech objasněných stručně zákonodárcem přímo v důvodové zprávě k zákonu. Nejvyšší správní soud proto neshledal podmínky pro předložení věci Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR a žalobu dle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Soud v souladu s ustanovením § 51 odst. 1 s. ř. s. rozhodl o věci samé bez jednání.

Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení ze zákona. Správnímu orgánu nevznikly náklady řízení přesahující obvyklý rámec jeho úřední činnosti, soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 23. 10. 2003

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu